

Mottagare
Regionstyrelsen

Översyn och aktualisering av hamnarna av riksintresse för yrkesfiske

Förslag till beslut

- Regionstyrelsen beslutar att till Havs- och vattenmyndigheten inlämna upprättat förslag till yttrande.

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) har remitterat ett förslag kring en revidering av riksintresseutpekandet för hamnar inom yrkesfisket. 55 hamnar minskas till 29. Myndigheten använder sex kriterier, där minst två måste vara uppfyllda för ett utpekande.

Gotlands län skulle med det nya förslaget ha kvar en fiskehamn av riksintresse; Ronehamn. De övriga fyra, tidigare utpekade hamnarna (Visby, Slite, Herrvik, Vändburg) utgår enligt förslaget.

Svenskt yrkesfiske har de senaste decennierna genomgått stora förändringar, främst illustrerad genom minskade bestånd av många kommersiellt viktiga arter, minskat antal fartyg samt inriktningen på storskaligt foderfiske.

Havs- och vattenmyndigheten följer Boverkets rekommendationer kring att riksintressena ska vara aktuella och korrekta. Förslaget ifrågasätts av teknikförvaltningen som vill behålla riksintresseutpekandet även för Herrviks hamn, trots att hamnen inte uppfyller Havs- och vattenmyndighetens kriterier.

Ärendebeskrivning

Havs- och vattenmyndigheten beslutar om områden av riksintresse för yrkesfiske enligt miljöbalkens 3 kap. 5§, där tillämpning av bestämmelserna innebär att dessa områden ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra för fiskets bedrivande.

Riksintresseanspråk för yrkesfisket omfattar idag betydande lek- och uppväxtområden, fångstområden, områden för fiskvandring, samt hamnar för landning, stillaliggande och service. Föreliggande remiss behandlar bara hamnarna.

Senaste beslut om hamnar av riksintresse för yrkesfisket togs av dåvarande Fiskeriverket år 2006. Som en följd av faktorer som beståndsutveckling,

förvaltningsåtgärder och introducerande av ny teknik, har svenskt yrkesfiske sedan detta beslut genomgått stora förändringar. Havs- och vattenmyndigheten har därför sett över riksintresseutpekandet av hamnarna.

Det nuvarande utpekandet har omfattat 55 svenska hamnar, som i huvudsak identifierats som betydande landnings- och hemmahamnar. Beslutet motiverades med att hamnarna betraktades hysa infrastruktur nödvändig för yrkesfiskets fortsatta bedrivande, och den huvudsakliga bedömningen som låg till grund för urvalet baserades på landningsvärden i hamnar, samt antal fartyg och samlat tonnage som nyttjat hamnar som hemmahamn.

Havs- och vattenmyndigheten förordar i förslaget till nytt utpekande att för yrkesfisket särskilt betydande hamnar för landning, stillaliggande och service fortsatt även fortsättningsvis skall kunna utgöra riksintressen för yrkesfisket, mot bakgrund av att de svarar för nödvändig infrastruktur och säkerställandet av grundläggande funktioner.

I förslaget bantas antalet hamnar från 55 till 29. Havs- och vattenmyndigheten har använt sig av följande kriterier. Hamnen i fråga ska vara:

- bland de tio främsta landningshamnarna sett landad vikt eller landade värden.
- bland de tio främsta landningshamnarna, inom respektive segment, sett till landad vikt eller landade värden.
- främsta landningshamn inom länen, sett till landad vikt eller landade värden.
- bland de tio främsta hemmahamnarna sett till antalet fartyg med hamnar registrerad som hemmahamn.
- bland de tio främsta hemmahamnarna, inom respektive segment, sett till antalet fartyg med hamnar registrerad som hemmahamn.
- främsta hemmahamn inom länen, sett till antalet fartyg med hamnen registrerad som hemmahamn.

Vart och ett av kriterierna har haft bäring i urvalet, men uppfyllnad av minst två har bedömts karaktärisera särskilt betydande hamnar för svenskt yrkesfiske i havet.

Gotlands län skulle med det nya förslaget ha kvar en fiskehamn av riksintresse för yrkesfisket; Ronehamn. De övriga fyra tidigare utpekade hamnarna (Visby, Slite, Herrvik, Vändburg) utgår enligt förslaget. För att undvika missförstånd är detta riksintresseutpekande skiljt från riksintresset sjöfart, där Visby hamn är utpekad riksintresse.

Ärendet har skickats på intern remiss till miljö- och byggnämnden och tekniska nämnden. På grund av en inledningsvis mycket kort remisstid fick tekniska nämndens arbetsutskott information om att teknikförvaltningen avsåg att ta fram ett yttrande som dock inte skulle hinna passera nämnden. Senare förlängde Havs- och vattenmyndigheten remisstiden högst väsentligt, vilket

möjliggjorde för regionstyrelsen att yttra sig. Teknikförvaltningens tjänsteyttrande har utgjort underlag till föreliggande förslag till yttrande.

Bedömning

Riksintresseanspråk ska agera vägledande inom fysisk planering, och skall därför vara aktuella och korrekta. Boverket fastställer att beslut om områden av riksintresse skall vara motiverade utefter en nationell bedömning, där det ska finnas tydliga underlag som styrker att riksintresseanspråken antingen hyser värden av stor nationell vikt, alternativt att de behövs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden, eller behövs för att genomföra eller upprätthålla nationellt viktiga strukturer.

I den sammanfattande beskrivningen av fiskesektorn framgår att Havs- och vattenmyndighetens bedömningsgrund för riksintressen för yrkesfisket dels är det yrkesmässiga fiskets intressen, samt i egenskap av betydande allmänintresse, fiskets förmåga att kunna bidra till livsmedelsförsörjningen och livsmedelsproduktion.

Havs- och vattenmyndigheten är tydlig med att utgångsläget i översynen har varit de värden och den vikt som landas i fiskehamnar idag, samt antal yrkesfiskefartyg som nyttjar hamnar som hemmahamn. Havs- och vattenmyndigheten har inte tagit historiska hänsyn och man har heller inte spekulerat i framtida funktion eller bedömt säkerhets- och försörjningsberedskapsfrågor.

Svenskt yrkesfiske i havet har varit under stor förändring under det senaste årtiondet, där en allt större andel utgörs av ett industrifiske. År 2022 var närmare 77 procent av fångsten inte ämnad för humankonsumtion. Antal fartyg i flottan har under samma period minskat med cirka 30 procent, där antalet större fartyg samtidigt har ökat, fartyg som i idag delvis begränsas av befintlig hamnstruktur.

Flertalet faktorer påverkar idag var och hur mycket som landas i de svenska fiskehamnarna, där utveckling av fiskemöjligheter, avstånd till aktuella fångstområden samt marknadspriser kan vara avgörande. Under 2022 landades större mängder fisk från svenskt yrkesfiske i utländska hamnar än i svenska.

Ett mindre antal svenska hamnar står idag för huvuddelen av landningarna. Cirka 85 procent av den vikt som landats de senaste femton åren, landades i de tio främsta hamnarna. Under samma period landades ungefär hälften av det landade värdet i de tio främsta hamnarna.

Teknikförvaltningen ställer sig inte bakom Havs- och vattenmyndighetens förslag utan menar att, förutom Ronehamn, även Herrviks hamn ska vara kvar som riksintresse, en ståndpunkt som delas av samhällsbyggnadsförvaltningen. Teknikförvaltningen anför en rad skäl för Herrvik. Dit hör att hamnen är bas för i dagsläget fem yrkesverksamma fiskefartyg, att hamnen har varv med tillhörande slip, att det finns en beredningsverksamhet på platsen som omhändertar fisk som landas. Teknikförvaltningen menar att riksintresseutpekandet för Herrviks hamn är viktigt för att säkerställa fortsatta

möjligheter till att bedriva både små- och storskaligt kustnära fiske. Övriga argument framgår av yttrandet.

Regionstyrelseförvaltningen kan konstatera att Herrviks hamn inte klarar de kriterier för riksintresseutpekande som Havs- och vattenmyndigheten använder sig av. I Havs- och vattenmyndighetens remissunderlag framgår också att flera kustlänsstyrelser, som utgjort en beredningsgrupp under arbetets gång, påpekat att dagens struktur på det svenska fisket inte helt och fullt bör styra riksintresseutpekandet, utan att andra hänsyn, exempelvis kring försörjningsberedskap, också bör tas.

Havs- och vattenmyndigheten vidhåller sin modell för riksintresseutpekande, och har – sett till Boverkets rekommendationer – rätt i sak. Riksintresseanspråk ska agera vägledande inom fysisk planering, och skall därför vara aktuella och korrekta.

Herrviks hamn har ingen nationell betydelse, men är viktig för det regionala yrkesfisket på Gotland. Ett yttrande som påpekar det kommer sannolikt inte ha någon inverkan på Havs- och vattenmyndighetens slutliga beslut, men kan vara lämpligt att framföra ändå.

Regionstyrelseförvaltningen delar teknik förvaltningens bedömning och föreslår därför att Regionstyrelsen beslutar att till Havs- och vattenmyndigheten inlämna upprättat förslag till yttrande.

Beslutsunderlag

Remiss. Havs- och vattenmyndigheten, inkom 2023-12-19

Remissvar teknikförvaltningen, daterad 2024-02-11

Tjänsteskrivelse regionstyrelseförvaltningen, daterad 2024-02-21

Förslag till yttrande regionstyrelseförvaltningen, daterad 2024-02-21

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör

Skickas till

TKF/FC

TKF/hamnavdelningen